

شخصیت‌ها و آموزه‌های تمثیل‌های دریایی فرهنگ عامه جوامع صیادی

بخش شمالی خلیج فارس

بهرام جبارلوی شبستری

پژوهشگر و دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی از دانشکده صدا و سیما

نازیلا نژاد دیزجی

کارشناس زبان و ادبیات فارسی

۱- مقدمه

فرهنگ عامیانه یا فولکلور (Folklor)، در واقع بازتاب زندگی اجتماعی و فرهنگی مردم، شیوه‌های کار و تولید آنها و نشان‌دهنده رفتار، منش، اندیشه، احساس، مذهب، اخلاق و اعتقادات هر جامعه است؛ و به دلیل برخورداری از طیف وسیعی از تجربیات آموزنده، رموز تربیتی و راه و رسم‌های زندگی؛ تاکنون نقش مهمی را در پرورش، تربیت و آموزش غیر رسمی فرهنگ عامه، به مانند آئینه‌ای است که پژوهشگران به خوبی با نگاه کردن در آن، می‌توانند: ارزش‌ها، باورها و نگرش‌های مردم یک جامعه را دیده و بشناساند و با طبقه‌بندی آنها، به مطالعه علمی در مورد ضمیر ناخودآگاه جمعی جوامع بشری پردازند و به بسیاری از زوایای ناشناخته

اندیشه انسان‌ها پی برند (ذوالقاری، ۱۳۸۶: persain-language.org) و کریمی، ۱۳۸۶: (taningharb.ir).

در این میان تمثیل (Allegory) که در حوزه ادبیات عامیانه نیز می‌گنجد؛ حاصل یک ارتباط دوگانه بین «مشبه» و «مشبه به (ممثّل)» است. به عبارتی در تمثیل اصل بر این است که فقط «مشبه به» ذکر شود و در آن متوجه مشبه شویم. همچنین معروفترین نوع تمثیل، تمثیل حیوانی (Fable) است. در فابل قهرمانان حکایت (مشبه به تمثیلی)، جانوراند که هر کدام ممثل یک تیپ از افراد جامعه هستند؛ و این گونه تمثیلی در واقع، روایتی کوتاه به نثر یا نظم است که حقایق اخلاقی را به زبان جانورانی که ممثل تیپ‌های گوناگون از مردم‌دان؛ نقل می‌کند (اقبال‌زاده، ۱۳۸۶: persain-language.org و کریمی، ۱۳۸۶: taningharb.ir).

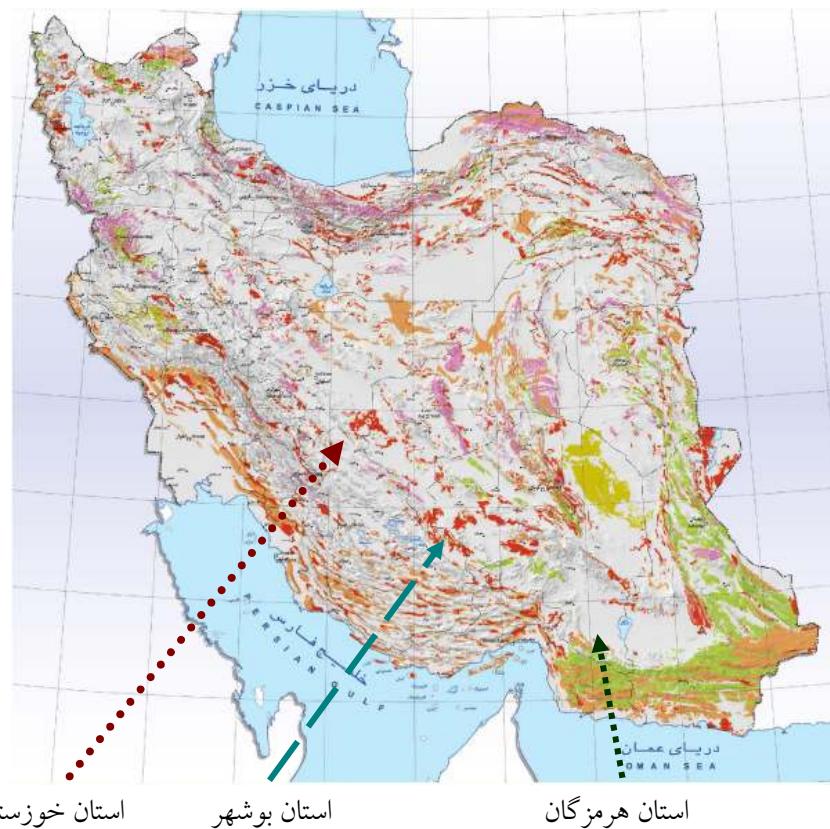
حال، صیادان که فرزند خشکی‌اند و برای کسب درآمد و تأمین معاش خانواده، در پهنه‌های آبی به فعالیت صید آبزیان می‌پردازند. برای موفقیت در تلاش‌هایشان، نیازمند شناخت آبزیان از منظرهای گوناگونی، مانند: نحوه تغذیه، نحوه حرکت در آب، زیست‌گاه‌ها، ویژگی‌های ظاهری و شکلی (ریخت‌شناسی)، ویژگی‌های تشریحی (آناتومی)، نحوه عکس‌العمل آنها در برابر ابزار و ادوات صید و ... می‌باشند؛ که همین آگاهی‌ها و تجربه‌ها، منشأ خلق افسانه‌ها، قصه‌ها و تمثیل‌های گوناگونی در فرهنگ شفاهی جوامع صیادی فعال در آبهای بخش شمالی خلیج فارس^۱ (شکل شماره ۱) شده، که از گذشته‌های دور به یادگار مانده است و شخصیت‌های آنها را آبزیان خلیج فارس تشکیل می‌دهند.

از این‌رو، در این مطالعه با استفاده از دو روش تحقیق: «تحلیل محتوا» و «اسنادی»، سعی شده که ۴ عنوان از ۱۰ عنوان تمثیل‌های دریایی چاپ شده در نشریه آموزشی و ترویجی ویژه جامعه صیادی کشور (ماهیگیران^۲) که در قالب «تمثیل حیوانی» قرار می‌گیرند و در بین سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۸۰ توسط یکی از فرهنگتگان جامعه صیادی جنوب کشور، بنام فرزین خجسته^۳ (متخلص به جاشو) نگارش یافته؛ برای پاسخ‌دهی به سه سؤال ذیل بررسی و تحلیل شوند:

- برخی ویژگی‌ها و نامهای علمی، فارسی و محلی «مشبه به‌های» تمثیل‌های دریایی مورد بررسی چه می‌باشد؟

- ویژگی‌های ریخت‌شناسی، تشریحی و رفتاری که باعث شده است؛ ماهیان مورد نظر، ممثل، برخی تیپ‌های شخصیتی جوامع انسانی قرار بگیرند، چه بوده است؟
- آموزه‌های تمثیل‌های دریایی مورد بررسی چه می‌باشند؟

شکل شماره ۱- موقعیت خلیج فارس در نقشه کشور جمهوری اسلامی ایران و استان‌های ساحلی آن

مأخذ: سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی ایران (gsi.ir)

۲- شخصیت‌ها و آموزه‌های تمثیل‌های دریایی

۱-۲- خارو، ماهی حریص

«... ماهی خوش طعم خلیج فارس، با بدنه کشیده، به شکل شمشیر و پر از تیغ‌های دراز.^۴ آن قادر تیغ‌های زیاد است که اجر لذت خوردن گوشت خوشمزه‌اش را ضایع می‌کند. ... می‌گویند: زمانی که خداوند متعال ماهیان را خلق می‌نمود، به هر کدام تیغ‌های^۵ مناسب بدنشان را داد. خارو هنوز تیغ تحويل نگرفته به آب پرید و به شکار مشغول شد؛ ولی دید که از شکار خبری نیست و بدن بی‌استقامت‌ش، توانایی شنا و شکار را ندارد. خسته و افسرده در گوشه‌ای به خواب رفت. اما وقتی ماهیان دیگر که به آب پریدند، او را بیدار کردند و بدن نرم و بد قواره‌اش را مسخره کردند. از این‌رو خارو (شکل شماره ۲) به درگاه الهی نالید، «که من با این تن بی‌تیغ و استخوان چگونه زندگی کنم؟».

خداؤند بر او رحم آورد و به ماهیان دیگر امر کرد، هر ماهی یک دانه تیغ به او بدهند. ماهی خارو تیغ‌ها را گرفته و در بدنش جا سازی کرد؛ ولی باز هم تعداد زیادی تیغ باقی ماند. اما این ماهی از بس حرص و طمع داشت، بقیه تیغ‌ها را روی زمین ریخت و میان آنها غلطید تا بدنش محکمتر شود.

واز آن زمان، بدن خارو به حدی سخت و محکم است که به محض برخورد با تور، گرفتار می‌شود و آن قدر تیغ‌ها یا به قول جنوبی‌ها، خارهایش بدنش زیاد است که ردیف و نظم مشخصی ندارد و به شکل کج و موازی و دراز و پهن قرارگرفته است. حتی رنگ خارها هم یکسان نیست و خارهایی به رنگ خارهای تمام ماهی‌ها است ...» (خجسته، ۱۳۷۶/۱: ص ۴۰).

شکل شماره ۲- ماهی خارو باله سفید خلیج فارس

مأخذ: اسدی، دهقانی پشترودی و جهانبخش (۱۳۷۵: ص ۴۲)

از این‌رو، برخی ویژگی‌ها و نام‌های علمی، فارسی و محلی «مشبه به تمثیلی»؛ ویژگی‌های ریخت‌شناسی، تشریحی و رفتاری که باعث شده است که ماهی خارو باله سفید، ممّل برخی تیپ‌های شخصیتی جوامع انسانی قرار بگیرند؛ و همچنین آموزه‌های تمثیل دریایی «خارو، ماهی حریص» به اختصار در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره ۱- شخصیت‌ها و آموزه‌های تمثیل دریایی، خارو ماهی حریص

آموزه‌ها	شخصیت‌ها			
	علت منسوب شدن مشبه به تمثیلی به این تیپ شخصیتی در جوامع انسانی	مشبه (تیپ در جوامع انسانی)	نام‌های فارسی و محلی مشبه به تمثیلی	نام علمی و برخی ویژگی‌های مشبه به تمثیلی

<p>- انسان طمع کار و حریص هیچ وقت آرامش ندارد و به عبارتی علی‌رغم برخورداری از موهب دنیا، باز هم روی آرامش را نمی‌بیند.</p> <p>- عاقبت حرص ورزی و طمع کاری، نابودی و نیستی است.</p> <p>- فرد حریص و طمع کار، در نزد دیگر اعضای جامعه، دارای ارزش و احترام واقعی نیست و همیشه تنها می‌ماند.</p>	<p>این ماهی گوشت لذیذی دارد؛ ولی بدلیل دارا بودن مقدار زیادی استخوان، تهیه غذا از آن برای عموم مردم کار ساده‌ای نیست و به عبارتی، مردم به خاطر استخوان‌های زیاد آن، از خبر خوردن گوشت خوشمزه‌اش می‌گذرند.</p> <p>از نظر تغذیه‌ای، خارو ماهی بسیار حریصی است و شکارچی قهاری نیز بشمار می‌رود. منبع اصلی تغذیه آنها نیز، بچه ماهی موتو و آنچوی می‌باشد؛ و بطور دائم در حال حمله به این ماهیان دیده می‌شوند.</p> <p>همچنین از نظر رفتاری بطور معمول، خاروها، تکزی هستند و گروهی دیده نمی‌شوند؛ چون که تحمل یکدیگر را ندارند و احساس می‌کنند که دیگری غذای او را می‌رباید.</p>	<p>- افراد حریص و طبع کار</p> <p>- خارو باله سفید</p>	<p>- خارو</p>	<p>Chirocentrus nudus (Swainson , 1839)</p> <p>- بدن خیلی طویل، به شدت فشرده ... - بیشینه درازای بدن ۱۰۰ سانتی متر. - رنگ بدن در پشت آبی روشن (تا خاکستری کم رنگ می‌شود)، پهلوها قره‌ای، باله پشتی روشن ...</p>
--	--	---	---------------	--

مأخذ: مولفان مقاله با استفاده از: (خجسته، ۱۳۷۶/۱: ص ۴۰)، (اسدی، دهقانی پشتروندی و جهانبخش، ۱۳۷۵: ص ۴۲)، (بلگواد و لوپتین، ۱۳۶۹: ص ۵۳) و (بارگاهی، ۱۳۸۶).

۲-۲- گمگام، طعمه طمع مرگ آور خویش

«... بطور معمول هنگام صید [ماهی]، چشمۀ تور دور گردن و یا کمر ماهی حلقه می‌شود؛ البته به شرطی که آن ماهی، گمگام نباشد. چون در آن صورت بطور حتم می‌بینید که چشمۀ تور، فقط دور فک پائینی دهان همیشه باز و سیر ناشدنی اش گره خوردۀ است.

گمگام (شکل شماره ۳)، ماهی کوچکی با پوستی زبر و ضخیم به رنگ سربی با چندین خال تیره است. این ماهی کوچک و اما سیری ناپذیر، امان ماهیگیران را بریده است و برخلاف جثه کوچکش در هر توری، حتی تورهای چشمۀ بزرگ قالب [مخصوص] شیر ماهی هم گرفتار می‌شود؛ و همچنین همیشه چشمۀ تور فقط دور فک پائینی دهانش گره می‌خورد
... و [گمگام] همه این مصیبت‌ها را از دهان حرص و طمعش می‌کشد. دهانی که انگار در موقع خواب هم بسته نمی‌شود؛ دهانی که بیشتر از اشتها و خیلی بیشتر از نیازش می‌خواهد؛ دهانی که فقط با چشمۀ تور پر می‌شود ...» (خجسته، ۱۳۷۶/۲: ص ۲۲).

شکل شماره ۳- ماهی سنگسر مخطط خلیج فارس

مأخذ: اسدی، دهقانی پشتودی و جهانبخش (۱۳۷۵: ص ۷۵)

از این‌رو، برخی ویژگی‌ها و نام‌های علمی، فارسی و محلی «مشبه به تمیلی»؛ ویژگی‌های ریخت‌شناسی و رفتاری که باعث شده است که ماهی سنگسر مخطط، ممثل برخی تیپ‌های شخصیتی جوامع انسانی قرار بگیرند؛ و همچنین آموزه‌های تمثیل دریایی «گمگام، طعمه طمع مرگ آور خویش» به اختصار در جدول شماره (۲) ارائه شده است.

جدول شماره ۲- شخصیت‌ها و آموزه‌های تمثیل دریابی، گمگام، طعمه طمع مرگ‌آور خویش:

آموزه‌ها	شخصیت‌ها			
	علت منسوب شدن مشبه به تمثیلی به این تیپ شخصیتی در جوامع انسانی	مشبه (تیپ شخصیتی در جوامع انسانی)	نامهای فارسی و محلی مشبه به تمثیلی	نام علمی و برخی ویژگی‌های مشبه به تمثیلی

- برای آسایش در زندگی روزمره باید قناعت پیشه کرد و به عبارتی دندان طمع را کشید و بیرون انداخت.	سنگسر مخطط، ماهی کوچک، اما بسیار فعالی است. این ماهی در دسته های کوچک و هنگام گشت زنی در مناطق کم عمق است که به محض پیدا کردن غذا، به سرعت، به آها حمله برد و از آنها تغذیه می کند.	- افراد - سنگسر حریص و مخطط طعم کار	- افرادی که در زندگی قناعت نمی کنند	Pomadasys stridens (Forsskal , 1775)
- عاقبت حرص ورزی و طمع کاری نابودی و نیستی می باشد.				
- انسان هرچه بلا بر سرش بیاید، ناشی از بی صبری، حرص ورزی و طمع کاری و عدم رضایت به مشیّت الهی می باشد.	همچنین حرص و سیری ناپذیر بودن گمگام به نحوی است که حتی، دیده شده که در تورها نیز، در حالی که خودشان گرفتار تور صیاد هستند؛ باز هم اقدام به شکار ماهیان همنوع خود و یا ماهیان کوچکتر می کنند.			- رنگ بدن در بالا قهوه ای، پائین سفید؛ دارای ۳ نوار قهوه ای یا طلایی در هر طرف بدن، یک لکهٔ تیره روی سرپوش آبتشی. - بیشینه درازای بدن ۱۶ سانتی متر.
- انسان های حریص و طمع کار، زحمات دیگران را ضایع و نابود می کنند و برای جامعه، اعضای نامطلوبی بشمار می روند.				

مأخذ: مؤلفان مقاله با استفاده از: (خجسته، ۱۳۷۶/۲: ص ۲۲)، (اسدی، دهقانی پشتو وی و

جهانبخش، ۱۳۷۵: ص ۷۵) و (بارگاهی، ۱۳۸۶).

۳-۲- لزاگ، دشمن کوچک نهنگ

«الراگ (شکل شماره ۴) ماهی است [با بدنه دراز و کشیده، که] پشت گردنش^۷، صفحه شیارداری است، به شکل کف کفش که بسیار چسبینده است. به طوری که وقتی لزاگ به پشت، روی عرشه شناور صیادی بیفتند، همین صفحه شیاردار به کف عرشه می‌چسبد و به زحمت کنده می‌شود و نهنگ (شکل شماره ۵) بزرگترین جاندار روی [کره] زمین و آبه؛ که با تکیه بر جثه بزرگش، هیچ رقیبی برای خود نمی‌شناسد و از هیچ دشمنی نمی‌ترسد

می‌گویند، نهنگ برای شکار، گله ماهی‌های کوچک را دوره می‌کند و آن قدر دور آنها می‌چرخد، تا در یک جا جمع شوند؛ و آن وقت، دهان گشادش را مثل چاهی زیر پای آنها باز کرده و یکجا می‌بلعد.

اما لزاگ وقتی در چنین محاصره مرگ‌آوری گرفتار می‌شود؛ خود را به کنار نهنگ می‌کشاند و به سوراخ بینی او نزدیک می‌شود؛ و به یکباره از پشت سر، صفحه چسبینده پشت گردنش را به سوراخ بینی او می‌چسباند و آن قدر به همان حال می‌ماند، تا دشمن عظیم الجثه و مغورو رخفه شود ... » (خجسته، ۱۳۷۷: ص ۴۶).

شکل شماره ۴- چسبک ماهی خلیج فارس

ماخذ: اسدی، دهقانی پشتودی و جهانبخش (۱۳۷۵: ص ۵۸)

شکل شماره ۵- نهنگ گوژپشت خلیج فارس

(nationalgeographic.com): مأخذ:

از این رو، برخی ویژگی ها و نام های علمی، فارسی و محلی «مشبه‌به‌های تمثیلی»؛ ویژگی‌های ریخت‌شناسی و رفتاری که باعث شده است که چسبک ماهی و نهنگ ها، ممثل، برخی تیپ‌های شخصیتی جوامع انسانی قرار بگیرند؛ و همچنین آموزه‌های تمثیل دریایی «لزگ، دشمن کوچک نهنگ» به اختصار در جدول شماره (۳) ارائه شده است.

جدول شماره ۳- شخصیت و آموزه‌های تمثیل دریابی، لزگ، دشمن کوچک نهنگ:

آموزه ها	شخصیت‌ها				
	علت منسوب شدن مشبه به های تمثیلی به این تیپ شخصیتی در جوامع انسانی	مشبه ها (تیپ شخصیتی در جوامع انسانی)	نام های فارسی و محلى مشبه‌های تمثیلی	نام علمی و برخی ویژگی های مشبه به های تمثیلی	

	<p>چسبک ماهی، شناگر آزاد است؛ ولی وابستگی موقتی به گروه وسيعی از ماهیان ميزبان مانند: کوسه ماهیان، هامورهای بزرگ و تون ماهیان دارد و تغذیه اصلی آنان از باقی مانده غذای ميزبان (مانند کوسه های که به آنها چسبیده است و دیگر شناگر آزاد بشمار نمی آید)، می باشد. اما وقتی آزاد شنا می کند از ماهیان ریز تغذیه می کند.</p> <p>پس چسبک ماهی کارش جمع آوری خرد غذای ماهی های بزرگتر است؛ و چون سرعت ماهیان بزرگ ميزانش، بسیار زيادتر از این ماهی است و این ماهی نیز باله های شنای ظرفی دارد. بنابراین خداوند متعال، اندام بادکش مانندی را برای این ماهی عنایت فرموده، که بتواند بوسیله آن بر پشت ماهی های بزرگتر سوار شود و</p>	<p>- افراد به ظاهر ضیعف و ناتوان</p> <p>- دشمنان به ظاهر ضعیف و کوچک، ولی خطرناک</p>	<p>- چسبک ماهی - لزگ - لزاق</p> <p>- کوسه چسب - لازگ</p>	<p>Echeneis naucrates (Linnaeus , 1758)</p> <p>- بدن خیلی کشیده ... - بیشینه درازای بدن ۷۵ سانتی متر. - رنگ بدن، یک نوار طولی تیره با حاشیه سفید در طرفین بدن؛ در افراد جوان، حاشیه بالایی و پائینی باله ها سفید رنگ.</p>
--	---	--	--	---

	<p>همراه آنها برای استفاده از سفره الهی، به هر سو سفر کند.</p> <p>همچنین بندرت اتفاق می‌افتد که لرگ در جلوی مجرای بینی نهنگ‌ها می‌چسبد و مزاحم تنفس این آبزی می‌شود؛ و این عمل باعث بوجود آمدن استرس در نهنگ‌ها و پرش‌های بلند آنها در آب می‌شود.</p>			
	<p>نهنگ‌های مشاهده شده در خلیج فارس، در واقع بزرگترین آبزیان این پهنه آبی به شمار می‌روند. در این میان، نهنگ آبی با طولی در حدود ۲۵ تا ۳۶ متر و وزنی بین ۶۰ تا ۱۷۸ تن؛ و نهنگ گوژ پشت با طولی بین ۱۴-۱۹ متر و وزنی بین ۳۴-۴۲ تن؛ عمداترین نهنگ‌های مشاهده شده در آبهای خلیج فارس بشمار می‌روند.</p>	<p>- افراد مغور</p> <p>- افراد دارای قدرت و ثروت که دچار غور شده اند</p>	<p>- نهنگ آبی - نهنگ گوژ پشت</p>	<p>Balaenoptera acutorostrata</p> <p>Megaptera novaeangliae</p>

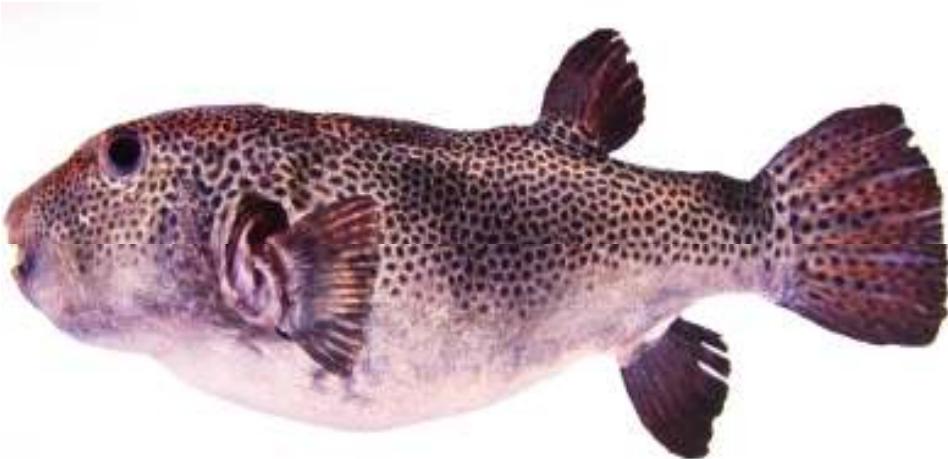
مأخذ: مؤلفان مقاله با استفاده از: (خجسته، ۱۳۷۷: ص ۴۶)، (اسدی، دهقانی پشترودی و جهانبخش، ۱۳۷۵: ص ۵۸) و (بارگاهی، ۱۳۸۶).

۴-۲-فُگل، ماهی فدآکار

«... می‌گویند: این تجربه را صیادانی که با قلاط به صید می‌روند، بیشتر و عیان‌تر به چشم می‌بینند که، ماهی بزرگی به قلاط می‌زند و صیاد خوشحال و مشتاق، خیط^۸ را بالا می‌کشد. در این حالت، ماهی در تلاش برای نجات، چنان استقامت می‌کند که خیط به شکل نخی باریک در می‌آید. بطوری که گاه، مثل سیم‌های تار، صدا می‌دهد و گرم نیز شود. چنانچه صیاد می‌ترسد که خیط پاره شود و صیدش از دست برود؛ [بنابراین] دوباره کمی خیط را شل می‌کند [و با این کار، ماهی به دام افتاده، میدان پیدا می‌کند و] دوباره برای نجات به خیط فشار می‌آورد ...

این جنگ و گریز و این شل و سفت کن، گاه چند دقیقه ادامه پیدا می‌کند و اینجاست که می‌گویند که عرصه فدآکاری فُگل^۹ (شکل‌های شماره ۶ و ۷) است. ماهی بسیار فرز، با جشهای به شکل بیضی و دندان‌هایی شبیه منقار طوطی و بسیار تیز، برنده و قوی. بطوری که [وقتی] فُگل از اعماق آب، گرفتاری همنوعش را که می‌بیند؛ خیز برمه‌دارد و با چشمان تیزبین و هوش خدادادی که دیگر ماهیان از آن بی‌بهره‌اند، مسیر خیط را در آب تعقیب می‌کند و به یکباره با دندان‌های برنده‌اش در وسط راه،

شکل شماره ۶-بادکنک ماهی خال‌دار خلیج فارس

مانخذ: اسلی، دهقانی پشتروودی و جهانبخش (۱۳۷۵: ص ۱۸۸)

خیط را قطع می‌کند. و همنوع گرفتارش با ناباروری، در حالی که هنوز قلاب در دهانش باقی مانده است، خوشحال فرار می‌کند و زندگی دوباره یافته خود را مدیون فداقاری فُگل است.

شکل شماره ۷- بادکنک ماهی خال شیری خلیج فارس

مأخذ: اسدی، دهقانی پشتروندی و جهانبخش (۱۳۷۵: ص ۱۸۹)

... اما هر از گاهی، این فداقاری فُگل‌ها به قیمت جان خودشان تمام می‌شود؛ چون دیده شده که خیط قطع شده، مانند کمندی به پر و بال خود فُگل پیچیده و او را اسیر می‌کند ...» (خجسته، ۱۳۷۸: ص ۲۲-۲۳).

از این‌رو، برخی ویژگی‌ها و نام‌های علمی، فارسی و محلی «مشبه‌به‌های تمثیلی»؛ ویژگی‌های ریخت‌شناسی و رفتاری که باعث شده است که بادکنک ماهی خال دار و بادکنک ماهی خال شیری و سایر ماهیان، مثل، برخی تیپ‌های شخصیتی جوامع انسانی قرار بگیرند؛ و همچنین آموزه‌های تمثیل دریایی (فُگل، ماهی فداقار) به اختصار در جدول شماره (۴) ارائه شده است.

جدول شماره ۴- شخصیت‌ها و آموزه‌های تمثیل دریابی، فگل، ماهی فدکار:

آموزه‌ها	شخصیت‌ها			
	علت منسوب شدن مشبه به های تمثیلی به این تیپ شخصیتی در جوامع انسانی)	مشبه‌ها (تیپ شخصیتی در جوامع انسانی)	نام‌های فارسی و محلی مشبه به های تمثیلی	نام علمی و برخی ویژگی‌های مشبه به های تمثیلی

	امکان صید شدن بوسیله رشته قلاب.	- افراد گرفتار و نیازمند کمک	----	بر اساس آخرین تحقیقات به عمل آمده و مقایسه و بررسی منابع موجود تاکنون ۴۶۵ گونه ماهی متعلق به ۱۰۱ خانواده در آبهای خلیج فارس گزارش شده است. ولی تنها برخی از آنها را می‌توان با رشته قلاب صید کرد.
- در وهله های سخت و هنگامه های گرفتاری، بایستی به کمک هم بستایم. - کمک و فدا کاری در دریا، لازم تر از هر جای دیگر است. - انسان های فداکار برای کمک به دیگران، جان و سلامت خود را به خطر می اندازند و بایستی قدردان آنان بود.	بادکنک ماهی، بدليل توانایی های تکاملی که در شنا و قدرت دفعاعی دارد؛ می تواند بدن خود را در مقابل مهاجمان باد کند؛ و به این ترتیب ماهیان بزرگتر نمی توانند او را ببلعند. این ماهی همچنین فک و دندان های بسیار قوی دارد؛ و می تواند صدف ها و خرچنگ ها را با این آرواره خرد کند. حتی دیده شده که این ماهی در صورت گرفتار شدن در تور صیادان، تورها را گاز می گیرد.	- افراد فداکار به دیگران در حل مشکلات کمک می کنند	- فُگل - بادکنک ماهی خالدار	Arothron stellatus (Blach & schneider,1801) - بدن با بلعیدن آب و یا هوا متورم می شود. - بیشینه درازای بدن ۴۰ سانتی متر. - رنگ بدن در بالا قهوه ای، پائین کمرنگ تر، با نقاطی تیره و کوچکتر از قطر مردمک چشم که در یک طرح مشبک مرتب شده اند.
			- فُگل - بادکنک ماهی خال شیری	Chelonodon patoca Hamilton, 1822) - بدن با بلعیدن آب و یا هوا متورم می شود. - بیشینه درازای بدن ۲۵ سانتی متر. - رنگ بخش های بالایی بدن مایل به قهوه ای با چند لکه روشن، شکم سفید با سایه زرد.

مأخذ: مؤلفان مقاله با استفاده از: (خجسته، ۱۳۷۸: ص ۲۲-۲۳)، (اسدی، دهقانی پشتروodi و جهانبخش، ۱۳۷۵: ص ۱۸۹-۱۸۸) و (بارگاهی، ۱۳۸۶).

۳- نتیجه‌گیری

جوامع صیادی فعال در آبهای بخش شمالی خلیج‌فارس (کشور ایران)؛ به منظور خیرخواهی و انتقال طیف وسیعی از تجربیات و راه و رسم‌های آموزنده زندگی، در چارچوب آموzesh غیررسمی از نسلی به نسل دیگر، از نام، ویژگی‌های: ریخت‌شناسی، تشریحی و رفتاری؛ و همچنین برخی باورها پیرامون ماهیان خلیج‌فارس، بهره‌های فراوانی برده‌اند. چنانچه یافته‌های این مطالعه که با استفاده از دو روش تحقیق: «تحلیل محتوا» و «استنادی»، بر روی ۴ عنوان از تمثیل‌های دریایی انتشار یافته در نشریه ماهیگیران، بدست آمده است؛ نشان داد که در نمونه‌های مورد بررسی که شخصیت‌های آن، شامل: خارو باله سفید (خارو)، سنگسر مخطط (گمگام)، چسبک ماهی (لزگ)، نهنگ‌ها، بادکنک ماهی خال دار (فُگل) و بادکنک ماهی خال شیری (فُگل)، می‌شوند. برای بهبود کیفیت زندگی در جوامع انسانی، آموزه‌های اجتماعی: «نتیجه و عاقبت ناگوار رفتارهایی مانند: خود بزرگ‌بینی، کوچک شمردن دشمن، غفلت از دشمنان، حرص و طمع‌کاری؛ برای انسان‌ها» و «دوری کردن از حرص و طمع، پرهیز از غرور و تکبر، رضایت به مشیّت الهی، مهربانی کردن و کمک به دیگران هنگام گرفتاری؛ لازمه آسایش زندگی اجتماعی انسان‌ها»؛ بیان شده است.

از این رو ضرورت دارد که صاحب نظران و پژوهشگران، با حمایت مراکز آموزش عالی و نهادهای فرهنگی ذی ربط، نسبت به گردآوری، بررسی و انتشار انواع تمثیل‌های دریایی مربوط به فرهنگ عامه جوامع ساکن سواحل بخش‌های شمالی خلیج‌فارس، در قالب متون‌های توصیفی و تحلیلی مورد نیاز، همت کنند. تا انشاء الله این گنجینه‌های به فراموشی گرویده، حفظ و برای حال و آیندگان ثبت و ضبط شود.

تشکر و قدردانی

از آقای مهندس حمیدرضا بارگاهی، کارشناس ارشد سازمان شیلات ایران که درخصوص ویژگی‌های ریخت‌شناسی، تشریحی و رفتاری ماهیان خلیج فارس، راهنمایی‌های ارزنده‌ای را به عمل آورده؛ سپاسگزاری می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

۱. امروزه در طول سواحل شمالی خلیج‌فارس (استان‌های خوزستان، بوشهر و بخشی از استان هرمزگان) حدود ۱۰۵ هزار نفر صیاد در قالب عناوین شغلی : جاشو، ناخدا، موتوریست و... مشغول به فعالیت صید و صیادی در آبهای خلیج فارس می‌باشند (شیلات ایران، ۱۳۸۵: ص ۴۴).
۲. ماهیگیران، تنها نشریه ویژه جامعه صیادی فعال در آبهای بخش شمالی خلیج‌فارس و دریای عمان؛ همچنین دریای مازندران است که از سال ۱۳۷۲ توسط معاونت صید و بنادر ماهیگیری سازمان شیلات ایران (وزارت جهاد کشاورزی) منتشر می‌شود.
۳. وی در بندر دیر استان بوشهر به کار صید و صیادی در آبهای خلیج‌فارس مشغول است و نخستین دست نوشتۀ‌های او در ماههای پایانی سال ۱۳۷۵ بدست نگارنده اول مقاله که در آن زمان دیر هیئت تحریریه و عضو شورای سردبیری نشریه ماهیگیران بود، رسید.
۴. منظور نویسنده، گوشت آن پُر از استخوان‌های ریز و درشت است؛ می‌باشد.
۵. منظور نویسنده، خداوند متعال برای هر کدام از ماهیان، اسکلت مناسب بدنشان را اعطای نمود؛ می‌باشد.
۶. این موضوع عمومیت ندارد.
۷. البته در بالای سر چسک ماهی (لزاگ) اندامی بادکش مانند، به صورت صفحهٔ شیارداری وجود دارد.
۸. نخ قلاب ماهیگیری به گویش دیری‌ها.
۹. فُکل بر وزن ڈھل است.

منابع

- اسدی، هدایت و رضا دهقانی پشتروodi و محمد جهانبخش، (۱۳۷۵)، اطلس ماهیان خلیج‌فارس و دریای عمان، تهران : سازمان تحقیقات و آموزش شیلات ایران.
- اقبال زاده، شهرام، (۱۳۸۶)، «سردرگمی و آشفتگی در ترجمه متون نظری» < <http://www.persian-language.org> >
- بارگاهی، حمیدرضا، (۱۳۸۶)، «گفتگوی اکتشافی درباره ویژگی‌های ریخت‌شناسی، تشریحی و رفتاری ماهیان خلیج‌فارس»، تهران: دفتر حفظ و بهسازی منابع دریایی سازمان شیلات ایران.
- بلگواد، ه. و ب. لوپتین، (۱۳۶۹)، ماهیان خلیج‌فارس، ترجمه اسماعیل اعتماد و بابا مخیر، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- خجسته، فرزین، (۱۳۷۶/۱)، «تمثیل‌های دریایی : خارو، ماهی حریص»، ماهیگیران، نشریه آموزشی و ترویجی ویژه صیادان، شماره ۲۱، خرداد ۱۳۷۶، ص ۴۰.

- خجسته، فرزین، (۱۳۷۷)، «تمثیل های دریابی: لزگ، دشمن کوچک نهنگ»، ماهیگیران، نشریه آموزشی و ترویجی ویژه صیادان، شماره ۳۰، دی و بهمن، ۱۳۷۷، ص ۴۶.
- خجسته، فرزین، (۱۳۷۸)، «تمثیل های دریابی: فُگل، ماهی فدکار»، ماهیگیران، نشریه آموزشی و ترویجی ویژه صیادان، شماره ۳۲، اردیبهشت و خرداد ۱۳۷۸، ص ۲۲-۲۳.
- خجسته، فرزین، (۱۳۷۶/۲)، «تمثیل های دریابی: گمگام طعمه طمع مرگ آور خویش»، ماهیگیران، نشریه آموزشی و ترویجی ویژه صیادان، شماره ۲۴، آذر و دی ۱۳۷۶، ص ۲۲.
- ذوالفقاری، حسن، (۱۳۸۶)، «فرهنگ عامه» <<http://www.persian-language.org>>
- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی ایران <<http://www.gsi.ir>>
- شیلات ایران، (۱۳۸۵)، سالنامه آماری شیلات ایران ۱۳۷۵-۱۳۸۴، تهران: دفتر طرح و توسعه شیلات ایران.
- کریمی، مهین، (۱۳۸۶)، «ژرف‌ساخت تمثیل و رابطه آن با تشییه» <<http://www.taningharb.ir>>
- Herman , Louis m.(photograph - 2006) <<http://www.nationalgeographic.com>>